

Handläggare: Inger Lempke
Telefon: 508 20 147

Kvalitetsredovisning för förskolorna 2009/2010

Övergripande bild av verksamheten

Stadsdelsområdet Enskede-Årsta-Vantör är indelat i 14 förskoleenheter med totalt 64 förskolor och 215 avdelningar: Blåsut, Dalen, Enskede gård, Stureby, Årsta 2, Årsta 3, Östberga, Örby, Högdalen, Rågsved 1, Rågsved 2, Snösätra, Hagsätra 1 och Hagsätra 2.

Områdena (enheterna) som vart och ett leds av en förskolechef varierar i storlek. I de större områdena finns också en eller två biträdande förskolechefer. Inom några enheter finns administrativt stöd och på de flesta också pedagogiskt stödjande tjänster. Varje område har format sin egen organisation efter behov och förutsättningar. Det är delegerat till cheferna att själva ansvara för att identifiera utvecklingsområden, utarbeta strategier och planera kompetensutvecklingen inom respektive enhet varför man tilldelats medel till det i budgetfördelningen. I de fall utbildningsinsatser eller föreläsningar samordnas delar man på kostnaderna. Stadsdelens konsult- och stödgrupp finns också att tillgå för utbildningsinsatser.

De fjorton förskoleenheterna tillhör avdelningen för förskola och fritid inom stadsdelsförvaltningen med en stab som består av en avdelningschef, en biträdande chef med inriktning fritid, en kvalitetsutvecklare/utredare samt en assistent på halvtid. Stabens uppgift är att ge stöd och service till förskolechefer, fritidschefer, politiker, brukare och allmänhet. Inom avdelningen finns också en konsult- och stödgrupp bestående av handläggare, psykolog, talpedagog, språkpedagog och musikterapeut. På ekonomiavdelningen finns en controller med särskilt ansvar för förskolorna och på personalavdelningen en personalkonsult som stödjer cheferna vid behov.

Varannan vecka samlas förskolecheferna till ett möte med avdelningschefen, kvalitetsutvecklaren, kontrollern och personalkonsulten, för information och diskussion kring angelägna och aktuella frågor. Där förmedlas också information från andra personer som i sina funktioner är viktiga för verksamheterna. Cheferna deltar även i ledningsforum ca en gång i månaden samt erbjuds adekvata utbildningar för yrkesrollen.

För barn i behov av särskilt stöd har förskolecheferna möjlighet att antingen söka en ekonomisk förstärkningsresurs för riktade åtgärder inom enheten (i dagsläget

har ca 120 barn förstärkningsresurs) eller insatser av konsult- och stödgruppen. Inom förskoleverksamheten finns en specialavdelning för barn med autism och en för barn med funktionshinder. I övrigt är barn med funktionsnedsättning inkluderade i den ordinarie förskoleverksamheten (50 barn att jämföra med 25 barn år 2009, ökning främst av barn med autism).

Förskoleverksamheten innefattar också 6 familjedaghem, en allmän förskola och sex öppna förskolor som är träffpunkter och erbjuder verksamhet för hemmavarande barn och föräldrar. De sex öppna förskolorna tillhör organisatoriskt fem olika förskoleenheter men samarbetar över gränserna i ett nätverk. Verksamheterna är mycket välbesökta och erbjuder en planerad pedagogisk och social verksamhet vars innehåll påverkas av föräldrarnas behov, önskemål och intressen. Verksamheten är frivillig, kostnadsfri och utan registrering.

Förutsättningar

I stadsdelsområdet Enskede-Årsta-Vantör bor 90157 invånare (10-09-30). Året innan var invånarantalet 89035 (09-09-30). Stadsdelen växer både på grund av nybyggnation och genom generationsskifte i villaområdena. I dagsläget är 3290 (10-09-30) barn inskrivna i någon av stadsdelsområdets 64 förskolor på 215 avdelningar jämfört med 3162 barn på 204 avdelningar år 2008. Barnantalet fortsätter att öka de nästkommande åren beroende på inflyttning i nybyggda områden varför det även fortsättningsvis kommer att finnas behov att öppna 8-12 nya avdelningar per år. I stadsdelsområdet finns förutom de kommunala verksamheterna också 33 fristående förskolor och ett antal enskilt drivna familjedaghem med sammantaget ca 1700 inskrivna barn.

De senaste åren har en förändring skett avseende gruppindelningen av barnen. Förvaltningen strävar efter att hålla sig till riktmärkena för gruppstorlekarna; 14 för barn 1-3 år och 18 för barn 3-5 år, men ofta delar man numera in barnen i andra grupperingar till viss del beroende på det nya intagningsystemet där barnen tas in efter kötid oavsett ålder. Vid avläsningen 09-10-30 såg gruppindelningarna för barn 1-3 år och 4-5 år ut som följer: Barn med grupper 1-3 år fanns på 64 avdelningar varav 11 % med flera barn än 14, barn med grupper 4-5 år fanns på 24 avdelningar varav 21 % av grupperna innefattade flera barn än 18. Resterande 127 avdelningar hade andra grupperingar av barnen; 1-5 år, 3-4 år, 3-5 år, 4-5 år och 5 år. Det totala snittet för samtliga 215 grupper var 15,1 barn per grupp.

Inom förskolan finns 664 antal heltidsarbetande anställda för det pedagogiska arbetet med barn. Andelen utbildade förskollärare har varit relativt konstant de senaste åren; i snitt 36 % 2008, 38 % 2009 och 37 % år 2010, variationen är dock mycket stor inom stadsdelsområdet. Bristen på förskollärare är ett problem. Andelen förskollärare har inte ökat som man hoppats. Trots att man ändå lyckats rekrytera ett antal förskollärare det sista året syns inte det i statistiken eftersom antal avdelningar samtidigt blivit flera. Förskolorna tar årligen emot lärarstudenter

(för närvarande ca 40 studenter) i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) vilket gynnar förskolornas utveckling och är ett led i arbetet med att rekrytera flera förskollärare. Stadsdelsnämnden beräknar uppfylla barnomsorgsgarantin för år 2010.

En kartläggning av de flerspråkiga barnen och den flerspråkiga personalen gjordes liksom de senaste sju åren (2003-2006 endast i Vantör) i maj 2010. Med flerspråkiga barn menas här de barn som bor i familjer där man talar ett annat modersmål än svenska i hemmet. Totalt antal inskrivna barn var vid mättillfället 3349 varav 45,4% är flerspråkiga. Det talas ca 90 olika språk i stadsdelen, varav de största är arabiska (228), spanska (172), tigrinja (72) och kurdiska/sorani (69). I år har de polska (57) fler talare än de engelska (43). Dessutom finns det många språk som talas bara av två tre barn. Bland pedagogerna är 24,5% flerspråkiga. De talar ca 45 olika språk. Några pedagoger talar dessutom två och tre språk förutom svenska. I bästa fall går det att matcha barn och pedagoger med samma språk så att barnet kan få bästa möjlighet att utveckla alla sina språk. Kartläggningen görs för att få en kunskap om vilka språk som finns bland barn och pedagoger så att den kan finnas som underlag vid planering av arbetet på förskoleavdelningarna.

Systematiskt kvalitetsarbete

Förskolorna utformar årligen utifrån stadsdelsnämndens mål och läroplanen konkreta mål och åtaganden för sitt arbete i sina verksamhetsplaner (VP) som i sin tur bryts ner på avdelningarna till konkreta arbetsplaner. I början av året genomfördes dialogmöten mellan chef och medarbetarrepresentanter från förskoleenheterna och förskoleavdelningens stab. Där gavs återkoppling på dokumenten och man diskuterade verksamhetsplanen i förhållande till verksamhetsberättelsen och kvalitetsredovisningen. Förskoleavdelningens stab har också gjort verksamhetsbesök för att få en tydligare bild av det arbete som pågår på förskolorna och också få möjlighet till kontakt med medarbetarna.

Verksamhetsplanerna har följts upp i samband med tertialrapporterna via ILS-webben och en kvalitetsredovisning har skrivits av förskoleenheterna i september. Samtliga har följt stadens skrivanvisningar för kvalitetsredovisningen. Redovisningarna har utvecklats under de senaste åren till att i nuläget vara mycket tydligare. Beskrivningen av resultat och analys av resultaten har förbättrats avsevärt till att bli ett verktyg för utveckling och planering. Arbetet med att ta fram kvalitetsredovisningen är kopplat till det kvalitetsarbete som bedrivs inom enheterna under hela verksamhetsåret. Kvalitetsarbetet bedöms utifrån enheternas redovisningar, dialogmöten och ledningens besök på enheterna vara noga genomtänkt, väl strukturerat och tydligt organiserat. Medarbetarna är numera väl insatta i stadens system för kvalitetsarbetet och delaktigheten är stor. Det finns många goda exempel på hur medarbetarnas kompetens tas tillvara och hur arbetet bedrivs med hjälp av ledningsgrupp, ansvarspedagoger, kvalitetsgrupp, utvecklingsgrupp, skyddskommitté, nätverk och arbetsgrupper. All personal är delaktig på avdelningsmöten, arbetsplatsträffar och planeringsdagar. Varje

avdelning bidrar med underlag till kvalitetsredovisningen och tar då också tillvara synpunkter från barn och föräldrar.

För att sprida goda idéer mellan enheterna inbjuder avdelningen förskola och fritid till pedagogiskt café en gång i månaden för att där ge pedagogerna inom stadsdelsområdet kontakt med varandra och möjlighet att ta del av varandras arbetssätt, projekt och teman. Förskoleavdelningens stab bestämmer ämnena tillsammans med förskolecheferna och tanken är att goda exempel ska lyftas fram främst av stadsdelens egna pedagoger. På förskolechefsmöten har det förts en dialog kring VP, tertialrapporter och kvalitetsredovisning. Cheferna har också varit delaktiga och tidigt lämnat synpunkter inför framtagandet av förslag till nämndens mål inför 2011. Förskoleenheternas ledningsgrupper har deltagit i den av Utbildningsförvaltningen organiserade kompetensutvecklingen "lokalt kvalitetsarbete".

Verksamhetens mål och bedömningsgrunder

Nämnden har fastställt mål för verksamhetsområdet som väl sammanfaller med läroplanens målområden vilket har underlättat arbetet för förskoleenheterna då de skulle fastslå sina åtaganden. I nämndens verksamhetsprogram beskrivs också indikatorer och aktiviteter som enheterna ska förhålla sig till. Förskoleenheternas egna verksamhetsprogram för 2010 har i jämförelse med föregående år varit tydligare och också beskrivit förväntade resultat vid varje åtagande. Det har därmed varit lättare för enheterna att sedan i kvalitetsredovisningarna beskriva resultaten och analysera dessa.

Samtliga enheter har ett brett underlag för sina bedömningar och uppföljningar. Exempel på underlag för utvärdering av förskolornas arbete är självvärderingen, pedagogisk dokumentation, brukarundersökningen, barnens portfolio, barnintervjuer, barnobservationer, utvecklingssamtal, synpunkts- och klagomålshanteringen, medarbetarenkäten, arbetsmiljöenkäten samt arbetslagens samlade bedömning och slutsatser. Avdelningens bedömning av förskoleenheterna utgår från deras tertialrapporter, kvalitetsredovisningar, medarbetarenkäter, brukarundersökningen, verksamhetsbesök och förvaltningens dialog med enheterna.

Tyvärr var Förskoleundersökningens svarsfrekvens låg detta år. I stadsdelen var den i snitt 65 % (70 % i staden) att jämföra med snittet föregående år då den var 79 % för en liknande undersökning. Troligtvis berodde det delvis på att enkäten detta år skulle besvaras via webben. När man sedan i efterhand fick möjlighet att besvara den skriftligt utnyttjades inte detta av så många. Undersökningen fanns inte heller översatt till de största språkgrupperna vilket den gjorde år 2009 då stadsdelen lät översätta det årets frågor. Svarsfrekvensen varierade 2010 mellan 50 % och 93 % för stadsdelens förskolor (i ett extremfall hade endast 29 % av föräldrarna svarat) och fyller därmed olika stor funktion som analysmaterial på förskolorna.

Åtgärder för utveckling från föregående kvalitetsredovisning

Det är som tidigare beskrivits delegerat till förskoleenheterna att själva ansvara för att identifiera utvecklingsområden, utarbeta strategier och planera kompetensutvecklingen. Utifrån kvalitetsredovisningarna 2009 beskrevs nedanstående utvecklingsområden som några av de vanligast beskrivna från enheterna.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Enhetscheferna har tillsammans med sina ledningsgrupper liksom året innan deltagit i projektet "Lokalt kvalitetsarbete" under vårterminen 2010. Parallellt med detta har man inom enheterna fortsatt att utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete med betoning på målformuleringar och uppföljning.

Pedagogiska miljöer

Enheterna har fortsatt med sitt arbete med att utveckla de pedagogiska miljöerna genom att göra dem tydligare, lättillgängliga och inspirerande för barnen så att också möjligheterna för barnen att göra egna val ökat. Flera enheter har även påbörjat ett arbete med att skapa mer utmanande och roligare förskolegårdar.

Dokumentation

Inom samtliga enheter dokumenterar man barnens utveckling och lärande i någon form. Förskolorna har kommit olika långt i det arbetet men i stort sätt alla förskoleenheter har vidareutvecklat den pedagogiska dokumentationen. Den har numera utökad betydelse för uppföljning, utvärdering och planering. Den pedagogiska dokumentationen har också utgjort ett tema på stadsdelens pedagogiska caféer.

Kommunikation med föräldrarna kring verksamhetens mål och innehåll samt barnens inflytande i verksamheten.

Utifrån föräldrarnas enkätsvar i brukarundersökningen 2009 har enheterna arbetat på olika sätt för att nå fram bättre med informationen om verksamhetens mål och innehåll. I årets förskoleundersökning kan man också utläsa att förskolorna i Enskede-Årsta-Vantör nu ligger lite över snittet för staden på frågorna som rör samverkan med hemmet. (se resultat under nämndmålet *Förskolan ska kontinuerligt dokumentera barnens utveckling och lärande och kommunicera det med föräldrarna*).

Projektinriktat arbetssätt

Det projektinriktade arbetssättet har utvecklats vidare och beskrivs ha haft stor betydelse för barnens delaktighet.

Kultur i ögonhöjd

Den strategiska planen för barn och ungdomar i Stockholm har till viss del implementerats och använts som grund för kulturarbetet i förskolorna.

Mål/Åtaganden

Normer och värden

Utvärdering av likabehandlingsplan/plan kränkande behandling

Likabehandlingsplanerna bedöms numera vara en viktig grundsten i förskolornas arbete med ”Normer och värden”. Från att tidigare i många fall mest verkat utgöra ett material att utgå ifrån i enheternas värdegrundsdiskussioner har de fått en vidare betydelse. En anledning till detta kan vara att alla ledningsgrupper (utökade grupper) från varje förskoleområde fick en mycket uppskattad heldagsutbildning i diskrimineringsgrunderna och likabehandlingsarbetet under våren 2010 anordnad av förvaltningen. Samtliga har också tagit del av de riktlinjer och stödmaterial som finns att tillgå. Man har sedan spridit kunskaperna vidare till alla medarbetare inom enheterna och i en del områden anordnat speciella utbildningar. Några av likabehandlingsplanerna är mycket utförliga och följer väl riktlinjerna medan andra fortfarande behöver utvecklas till att också kartlägga den egna verksamheten. En del planer har reviderats under året medan några enheter i sina kvalitetsredovisningar förklarar att det pågår inför verksamhetsplanen 2011.

NÄMNDMÅL:

Förskolan och fritidens verksamheter ska arbeta med att stärka barnens empatiska och sociala förmåga. Arbetet ska bidra till jämställdhet, respekt och likabehandling

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolornas likabehandlingsplaner ska utvärderas och uppdateras i samband med kvalitetsredovisningen.	2010-01-01	2010-12-31
Varje förskoleområde ska utarbeta gemensamma strategier och arbetssätt för att möta alla barns individuella och särskilda behov i deras sociala utveckling.	2010-01-01	2010-12-31

Resultat

Resultat utifrån förskoleundersökningen:

Mitt barn känner sig tryggt i förskolan 89 % instämmer (89 % i staden)

Pojkar och flickor ges lika möjligheter att utvecklas 87 % instämmer i (86 % i staden) Förskolan arbetar medvetet med att utveckla barnens sociala förmåga 83 % instämmer i (83 % i staden)

Liksom föregående år beskriver man i förskolornas kvalitetsredovisningar att de flesta barngrupperna under året blivit väl fungerande grupper ur ett socialt perspektiv. Barnen hjälper varandra och visar empati då någon gjort sig illa eller är ledsen. De frågar efter sina kamrater då de inte kommer till förskolan. I stor utsträckning klarar de själva av att hantera konflikter som uppstår och de reagerar vid orättvisor. Man ser allt oftare att barnen själva hittat metoder för att göra saker rättvist t.ex. rösta. Pojkar och flickor leker oftare med varandra och vågar kliva över de traditionella könsrollsgränserna vid val av aktiviteter. I grupper där det finns barn med funktionsnedsättning har man sett att de andra barnen snabbt lär sig vad deras kamrat klarar/inte klarar av och de är hjälpsamma. Det är tydligt för barnen att alla inte är lika och man ser att de på ett naturligt sätt accepterar olikheter.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förvaltningens bedömning är att förskolorna i hög utsträckning arbetar väl med läroplansmålen under Normer och värden.

Pedagogerna skattar sitt arbete kring normer och värden högt och man vill fortsätta utveckla förmågan att verkligen lyssna på vad barnen har att säga och bli ännu bättre på att omsätta begreppet demokrati från teori till praktik. I enheternas bedömningar av resultatet framkommer att pedagogerna blir alltmer medvetna om miljöns betydelse. De skapar mötesplatser som uppmuntrar kommunikation, delaktighet och respekt. Pedagogerna är närvarande i barnens lek och stödjer barnen i ett bra bemötande mot varandra och skapar sammanhang där såväl självkänslan som gruppkänslan stärks.

Utveckling och Lärande

NÄMNDMÅL:

Förskolan och fritiden ska erbjuda barn och ungdomar professionella konst- och kulturupplevelser samt ge dem möjligheter att uttrycka sig i eget skapande

Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Period
Andel förskoleavdelningar där barnen upplevt en professionell kulturupplevelse under året	100 %	100 %	2010

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
-----------	------------	-----------

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Den strategiska barn- och ungdomskulturplanen, "Kultur i ögonhöjd" ska implementeras i förskolans och fritidens verksamheter.	2010-01-01	2010-12-31
Föreningsbidrag avsätts för bidrag till föreningar.	2010-01-01	2010-12-31
Förvaltningen ska i samverkan med föreningslivet erbjuda barn och ungdomar kultur, lek och idrott.	2010-01-01	2010-12-31

Resultat (kultur)

"Kultur i ögonhöjd" har introducerats på alla förskolor. Alla barn har erbjudits minst en professionell kulturupplevelse, i de flesta fallen flera. Om möjligt har man utgått från pågående projektarbeten och/eller barnens intressen. Gemensamma kulturevenemang har också erbjudits och anordnats av förskoleavdelningen på sdf. Upplevelserna har dokumenterats och efterarbetats på olika sätt. Inom enheterna har alla barn haft möjlighet att skapa med hjälp av olika material. Det är vanligt att man på avdelningarna inrättat miljön med tydliga hörnor för skapande, med materialet synligt och tillgängligt. På alla avdelningar har barnen också varit engagerade i olika uttrycksformer som dans, musik, teater, lekar och teater på lite olika sätt.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förskolorna har nått upp till målet. Kulturen är en integrerad del av förskolebarnens vardag i förskolan. Barnen får uppleva och skapa konst och kultur som ett stöd i sin utveckling och sitt lärande.

NÄMNDMÅL:

Förskolan ska arbeta hälsofrämjande med inriktning mot rörelse och kost

Resultat (hälsofrämjande)

Enskede-Årsta-Vantörs förskolor lade till tre frågor till förskoleundersökningen eftersom förvaltningen ville ha svar på hur nöjda föräldrarna är med det hälsofrämjande arbetet. Det finns därmed inga jämförande siffror för staden i övrigt. Föräldrarna fick ta ställning till följande påståenden:

I mitt barns förskola serveras en varierad och näringsriktig kost. 73 % instämde och 18 % svarade varken eller.

Förskolan ger barnen goda möjligheter till rörelse både ute och inomhus. 81 % instämde och 12 % svarade varken eller.

Förskolan arbetar medvetet med att ge barnen möjligheter till upplevelser ute i naturen. 75 % instämde och 15 % svarade varken eller.

I förskolornas beskrivning av det upplevda resultatet framkommer att utevistelse och skogspromenader har ökat och man anser sig ha en god balans mellan ute/inneaktiviteter. Barnen har blivit mer rörliga och aktiva och de uppskattar fysiska aktiviteter. Man märker att utevistelse och naturupplevelser ger barnen mycket glädje och motorisk utveckling. Satsningen på en mer varierad och sund kosthållning har lett till att barnen vågar pröva nya maträtter och uppskattar frukt och grönsaker. Andelen ekologiska och kravmärkta livsmedel har inte ökat i den omfattning man önskat eftersom det under sommaren var problem med leveranser. Arbetet med att barnen själva utifrån ålder och förmåga ska kunna sköta sin egen hygien har gett ett bra resultat. Svininfluensan hade den goda effekten att hygienrutiner utvecklades och automatiserade och barnens sjuktillfällen minskade. Andelen förskolor som anslutit sig till ”Grön flagg” har ökat.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förskolorna har nått upp till målet. Intresset för att arbeta hälsofrämjande är stort liksom förståelsen för hur viktigt det är. Pedagogerna ger barnen fysiska utmaningar och erbjuder dem många tillfällen att röra sig varierat och fritt både inom och utomhus, de ser till att miljön och materialet inom och utomhus inbjuder till och stimulerar barnens rörelseglädje. Föräldrarna behöver dock göras mera delaktiga i hur förskolan tänker kring ett sunt, men för den skull inte tråkigt, kosthåll för barnen.

NÄMNDMÅL:

Förskolan ska vidareutveckla det pedagogiska arbetet med fokus på barnens språk- och kommunikationsförmåga

Resultat

Resultat från brukarundersökningen:

Miljön i förskolan stödjer mitt barns utveckling och lärande. 75 % instämde (snitt i staden 75 %) I förskolan ges mitt barn stöd i att utvecklas språkligt. 75 % instämde (snitt i staden 77 %).

Eftersom andelen flerspråkiga barn varierar stort mellan de olika områdena i stadsdelsområdet varierar också beskrivningarna av arbetssätten och resultaten till viss del mellan enheterna. Redovisningarna visar att barnens svenska språk har utvecklats och att de kan uttrycka sina önskemål och tankar. De barn som saknar ord/begrepp på svenska kompenserar detta genom att använda kroppsspråk och gester. Man kan se att många barn i högre grad använder sitt gemensamma modersmål i leken och andra situationer. För att kartlägga hur barnen använder sitt modersmål i de fall de är tvåspråkiga har man använt sig av materialet ”språkdomäner” som ingår i stadsdelens gemensamma språkprogram.

Det projektinriktade arbetssättet har gynnat barnens svenska språkutveckling och stärkt deras kommunikativa förmåga. Arbetssättet har skapat nya samtalsarenor för barnen och inbjudit till många samtal mellan barn/barn och barn/pedagog. Pedagogerna har fått en ökad medvetenhet om vikten av att dela in barnen i mindre gruppen för att dem tal/tanketid. Barnens intresse för sagor och berättelser är stort. De sitter ofta tillsammans och tittar i böcker och de ber pedagogerna läsa.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Det samlade resultatet från förskoleundersökningen avseende påståendet om stödet barnen får för att utvecklas språkligt visar att resultatet ligger lite under snittet för staden. Resultaten inom stadsdelen varierar kraftigt. De förskolor som har sämst resultat på denna fråga är också de som visar på en mycket låg svarsfrekvens. Förvaltningens bedömning är att merparten av förskolorna mycket väl uppfyllt målet. De få förskolor som har låga resultat på denna fråga och därmed dragit ner snittet måste noga analysera varför, föra en dialog med föräldrarna och utarbeta strategier för en förbättring.

Stadsdelens olika språknätverk, kompetensutveckling och tillgång till stadsdelens gemensamma språkprogram anses ha bidragit till god måluppfyllelse på de allra flesta förskolorna. Det finns en stor medvetenhet hos pedagogerna om vikten av att arbeta språkutvecklande och att på olika sätt medverka till att i förekommande fall tillsammans med föräldrarna stödja barnens modersmål.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Avdelningen förskola och fritid ska regelbundet anordna pedagogiska caféer där pedagogerna ska få information, inspiration och möjlighet att utbyta erfarenheter.	2010-01-01	2010-12-31
Inom varje förskoleområde ska en årlig kartläggning göras av vilka modersmål som talas av barnen.	2010-01-01	2010-12-31
Stadsdelsförvaltningens språkprogram ska synliggöras och användas i förskoleverksamheterna med hjälp av språknätverken.	2010-01-01	2010-12-31

Barns inflytande

NÄMNDMÅL:

Förskolan ska låta alla barn delta i planering och utvärdering utifrån sina förutsättningar

Resultat

Resultat från förskoleundersökningen:

Förskolan stödjer mitt barn i att ta egna initiativ och eget ansvar. 80 % instämde (snitt i staden 82 %.) Mitt barns tankar och idéer tas tillvara. 78 % instämde (snitt för staden 78 %). Mitt barns utveckling och lärande dokumenteras och följs upp. 76 % instämde (73 % i staden).

Följande beskrivning av resultat från en enhet överensstämmer väl med de andra enheternas beskrivning av sina resultat: Förbättring och förändringar av förskolans

inre och yttre miljö har ökat barnens möjligheter till att göra egna val. Projektarbeten utgår från barnens intressen eller frågor. Barnens egna val av aktiviteter leder till att leken blir mer koncentrerad och varar längre stunder. ”De kommer med egna förslag till aktiviteter, - *kan vi inte göra så här i stället?*” Barnens självkänsla ökar när de ser att deras tankar och idéer är viktiga och att de är med och påverkar verksamheten. De små barnen, på en del avdelningar, utvärderar veckan som gått med hjälp av flanobilder och pratar om vad de vill fortsätta med. Barnen väljer ofta material och startar utifrån det en aktivitet eller lek.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Pedagogernas tilltro till barnens kompetens har ökat och lett till ett mer öppet och tillåtande arbetssätt. Barnens intressen och förslag ligger i allt högre grad till grund för utformningen av verksamheten. Genom intervjuer, observationer och dokumentation får pedagogerna syn på barnens olika förmågor.

Förskola och hem

NÄMNDMÅL:

Förskolan ska kontinuerligt dokumentera barnens utveckling och lärande och kommunicera det med föräldrarna

Resultat

Resultat från förskoleundersökningen:

I mitt barns förskola känner jag mig välkommen att ställa frågor och framföra synpunkter på verksamheten. 81 % instämde (79 % i staden). I mitt barns förskola får jag veta vad förskolan gör för att stödja mitt barns utveckling. 69 % instämde (67 % i staden). Förskolan informerar mig om sina mål och arbetssätt. 72 % instämde (71 % i staden).

Den pedagogiska dokumentationen har synliggjort förskolans innehåll samt barnens utveckling och lärande. Inom många förskolor har man vidareutvecklat utvecklingssamtalet. Enheterna har strävat efter att fånga upp föräldrarnas åsikter och synpunkter och följt förvaltningens rutiner för klagomålshanteringen. Alla nya familjer har blivit inbjudna till ett introduktionssamtal då barnet erbjudits plats på förskolan. På de flesta förskolorna har man haft så kallad föräldraaktiv inskolning vilket upplevts positivt av såväl barn och föräldrar som pedagoger. Man har använt tolk vid alla samtal där behov funnits. Många avdelningar har utvecklat sina föräldramöten till intressanta möten som förtydligar uppdraget och förskolans läroplan. Trivselkvällar har också fördjupat kontakterna mellan såväl föräldrar som mellan personal och föräldrar.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förvaltningens bedömning är att förskolorna arbetat väl i linje med läroplanens målområde förskola och hem.

Det är tydligt att man inom samtliga enheter är medvetna om vikten av ett gott samarbete med föräldrarna och man har gemensamt beslutat att all pedagogisk personal ska få fortbildning kring föräldrasamtal.

Samverkan

NÄMNDMÅL:

Förskolan ska i samarbete med föräldrarna och närliggande skolor arbeta för en smidig övergång till skolan

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
En gemensam handlingsplan för övergången förskola/skola ska utgöra grunden för samarbetet inom stadsdelen.	2010-01-01	2010-12-31

Resultat

Samarbetet förskola - skola varierar mycket mellan de olika skolområdena från mycket gott till mindre bra. Från flera enheter beskriver man fortfarande att kontakten tyvärr minskat sedan huvudansvaret för skolorna flyttades från stadsdelsförvaltningarna och också på grund av att många föräldrar väljer fristående skolor för sina barn. Det nya intagningsystemet försvårade samarbetet extra mycket i år eftersom det in i det sista var osäkert var en del barn skulle få plats. Detta gällde tyvärr särskilt för barn i behov av särskilt stöd. Förskolorna anser ändå att man gjort sitt bästa för att barnen skulle få en så smidig övergång som möjligt till skolan men önskar i en del områden ett utökat samarbete med de närliggande skolorna.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förskolorna har följt den gemensamma handlingsplanen för övergången förskola/skola som tagits fram i stadsdelsområdet i samverkan med skolorna. Förvaltningen anser att förskolorna efter bästa förmåga följt läroplanens målområde ”Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet”.

Sammanfattande analys och bedömning av måluppfyllelsen och lärdomarna under läsåret

Enskede-Årsta-Vantörs förskolor håller en hög kvalitet och uppfyller målen i läroplanen och de kommunala styrdokumentet.

I den sammanfattande redovisningen på stadsdelsnivå av årets brukarundersökning instämde 81 % (snitt i staden 80 %) av föräldrarna i påståendet *Jag är som helhet*

nöjd med mitt barns förskola. I påståendet Jag kan rekommendera mitt barns förskola instämde 79 % (snitt i staden 80 %)

Förskoleenheternas självvärdering avseende ”utveckling och lärande” inom förskolan har upplevts som mycket positivt. Pedagogerna på avdelningarna har haft givande diskussioner utifrån kriterier som de uppskattat för att de handlar om dem. Några få har varit kritiska, främst för att de saknat kriterier för ”normer och värden”. Det har varit svårt att lägga sig på rätt nivå. Vid det första mättillfället blev indikatorn högre än vid det andra tillfället, troligtvis beroende på att man blev mera självkritisk ju mer man diskuterade. Uppfattningen är att självvärderingen varit värdefull på den lokala nivån medan de sammanslagna värdena för hela stadsdelen inte säger så mycket.

I enheternas kvalitetsredovisningar kan man utläsa att nedanstående arbetssätt varit framgångsrika för måluppfyllelsen:

En medveten utformning av miljön.

Barnen delas under dagen in i smågrupper.

Temaarbete/projekt

Pedagogerna har särskilda ansvarsområden

Pedagogiska nätverk

Att arbeta språkutvecklande är en viktig del av förskolans arbete och den gemensamma strävan att utveckla språkarbetet har fortsatt. Stadsdelen har sedan juni 2008 ett gemensamt Språkprogram som bl.a. lyfter fram vikten av flerspråkighet och modersmålets betydelse. Eftersom det talas ca 90 olika språk i förskolorna gäller det att hitta olika strategier för att så långt som möjligt integrera modersmålet i den pedagogiska verksamheten. Det är inte möjligt att varje språk ska få tillgång till en modersmålspedagog i verksamheten vilket i några fall skapat missnöje hos föräldrar, men i de fall det finns tillgång till pedagoger med adekvat språk, försöker man organisera så att det kommer barnet/familjen till godo.

För att öka förståelsen har stadsdelen arbetat fram en broschyr ”Att växa med flera språk” som finns översatt till de åtta största språken i stadsdelen. Den är till god hjälp i samarbetet med föräldrarna kring deras barns språkutveckling. I stadsdelens olika förskoleenheter har man under året fortsatt att driva Språknätverk med syftet att utveckla arbetssätt för att kunna stödja alla barns språkutveckling. Språknätverksträffarna har under året till största delen fokuserat på att prova olika sätt att följa barnens språkutveckling. Representanternas i nätverken har en funktion av spjutspetsar i utvecklingsarbetet. Några enheter har egna pedagoger med kunskaper i svenska som andraspråk som ansvarat för språkträffarna och stadsdelens språkpedagog har ansvarat för sex av förskoleområdenas nätverk.

För att kartlägga och problematisera arbetet kring barn i behov av särskilt stöd inrättades i början av 2010 en arbetsgrupp med pedagoger från förskoleenheterna. Syftet var att på sikt höja kvalitén med befintliga resurser. Pedagogerna som är

spjutspetsar i sina enheter ställdes inför nedanstående frågeställningar och har bearbetat frågorna utifrån studiebesök, föreläsningar och facklitteratur. En sammanställning som utgör ett underlag att arbeta vidare med har sedan presenterats för ledningen och för förskolecheferna. Närmast planeras utifrån gruppens förslag en breddutbildning för all personal i stadsdelen som arbetar i barngrupp.

Finns det brister i nuvarande organisation och arbetssätt?

Behövs det en breddutbildning för personal?

Vilken typ av stöd till personalen behöver utvecklas?

Behövs specialförskolor alt. avdelningar?

Fungerar föräldrasamverkan? Går den att utveckla?

Finns det bra arbetsmodeller och hur kan vi i så fall använda dem?

Har vi olika förhållningssätt/synsätt/arbetssätt vid våra förskolor?

Behövs det andra analysverktyg för att bedöma barn i behov av särskilt stöd?

Samarbetet med externa samarbetspartners t.ex. landstinget?

Intresset hos pedagogerna för att delta i förskolelyftets utbildningar har varit stort och visat på goda resultat. Under våren 2010 deltog 14 barnskötare/förskollärare i en utbildning. Ytterligare 20 barnskötare/förskollärare är antagna till utbildning läsåret 10/11. I stadens rekryteringsutbildning för eventuellt blivande förskolechefer har totalt 5 förskollärare blivit antagna under 2010.

Förskollärarytbildning pågår med vikarieersättning för totalt 11 barnskötare. Enheterna fortsätter också att erbjuda utbildning till barnskötare för personal utan pedagogisk grundutbildning och för djupningsutbildning för redan utbildade barnskötare genom Farsta gymnasium.

Förvaltningens bedömning är att enheternas systematiska kvalitetsarbete utvecklats och fortsätter att utvecklas. Det finns dock en spridning mellan de olika förskolorna vilket också kan utläsas i 2010 års förskoleundersökning. Dialogerna som förskoleavdelningens stab haft med förskoleledning och medarbetare samt de verksamhetsbesök som genomförts har förtydligat verksamheternas utveckling och utgjort en bra komplettering till de skriftliga dokumenten. Chefsbyte på avdelningsnivå har dock medfört att alla inplanerade verksamhetsbesök inte blev genomförda.

Utvecklingsområden

Det är som tidigare beskrivits delegerat till förskoleenheterna att själva ansvara för att identifiera utvecklingsområden, utarbeta strategier och planera kompetensutvecklingen. Nedanstående områden är dock aktuella för alla. Några utgör områden att arbeta vidare med medan andra utgör områden man särskilt fokuserar på.

Implementering av ny skollag och ny läroplan

Implementering av "Kultur i ögonhöjd"
Barn i behov av särskilt stöd
Kontakten med skolan
Föräldrasamverkan
Kost och hälsoarbetet
Värdegrundsarbete och likabehandlingsplanen
Pedagogisk dokumentation
Pedagogiska miljöer

Åtgärder för utveckling

Implementering av ny skollag och ny läroplan.

Diskussioner och samarbete kommer att ske i förskolechefgruppen men i dagsläget är ingen gemensam fortbildning för personalen planerad. Cheferna avvaktar sin egen utbildning via Skolverket samt den webb- utbildning som Skolverket ska erbjuda för medarbetarna.

Fortsatt implementering av kultur i ögonhöjd

Alla enheterna ska fortsätta med att implementera kulturplanen. På de flesta förskolorna har man nu kulturombud med särskilt ansvar.

Barn i behov av särskilt stöd

En gemensam grundutbildning kommer att ske för all pedagogisk personal i stadsdelsområdet. Den inleds med en gemensam föreläsning och fortsätter därefter med läsecirklar på förskolorna utifrån boken "Barn som väcker funderingar." Därefter kommer vidare fortbildning att ske kring barn i behov av särskilt stöd inom respektive förskoleområde.

Kontakten med skolan

Mellan utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningen finns en överenskommelse om samverkan. Den ska utifrån centrala riktlinjer revideras under året. Utifrån vad som då bestäms kommer troligtvis kontakterna med skolan att utökas på ledningsnivå varför samarbetet kring övergången förskola/skola förhoppningsvis kommer att flyta smidigare nästa år.

Föräldrasamverkan

De dagliga mötena och utvecklingssamtalen utgör viktiga stunder för bra dialoger med föräldrarna. Alla pedagoger kommer under våren 2011 att få en föreläsning om "det goda föräldrasamtalet".

Kost som en del av hälsoarbetet

Barnen ska erbjudas en god, varierad och näringsriktig mat som ska serveras i en trevlig miljö där personalen förmedlar en positiv attityd till mat och måltider. För att säkerställa en jämn kvalitet på barnens måltider har en dietist anställts på halvtid inom förskoleavdelningen. Dietisten kommer att ha en övergripande funktion

inom avdelningen genom att i samråd med förskolecheferna och ledningen arbeta fram riktlinjer runt mat och måltider i förskolan. Ett annat syfte är att hon ska fungera stödande och rådgivande till verksamheterna, anordna viss fortbildning och hålla i nätverk.

Pedagogisk dokumentation

Inom samtliga enheter dokumenterar man barnens utveckling och lärande. Förskolorna har kommit olika långt i det arbetet men i stort sätt alla förskoleenheter betraktar fortfarande detta som ett utvecklingsområde de ska arbeta vidare med.

Pedagogiska miljöer

Det har redan skett stora förändringar i avdelningarnas pedagogiska miljöer. Enheterna fortsätter arbetet med att göra miljön lättillgänglig, tydlig och inspirerande för barnen såväl inne som ute. I utvecklingen av de pedagogiska miljöerna ingår också genustänkandet. Gemensamma studiebesök kommer att anordnas inom stadsdelen.

Projektinriktat arbetssätt

Att arbeta med teman eller projekt har visat sig medföra större måluppfyllelse avseende barnens utveckling och lärande och också haft stor betydelse för deras delaktighet. Det projektinriktade arbetssättet beskrivs av ett flertal enheter som viktigt att utveckla vidare.

Kvalitetsredovisning upprättad av

Agneta Stenborg
t.f. avdelningschef
Förskola och fritid

Inger Lempke
kvalitetsutvecklare
Förskola och fritid